

VALIKRAIE ja PÜSIMETS

**Hardi Tullus
Eesti Maaülikool**

MAK

20.11.2009

METSASEADUS

01.01.2007

muudatused

jõustunud 01.01.2009

3. jagu

Metsa kasvatamine

§ 27. Metsa kasvatamine

(1) Metsa kasvatamiseks on lubatud teha hooldusraiet ning reguleerida metsamulla vee- ja toiterežiimi.

(2) Maaparandussüsteemi projekteerimise, ehitamise ja hoiu korra sätestab maaparandusseadus.

(3) Metsa, välja arvatud metsataimlate väetamine otsetoimeliste mineraalväetistega on keelatud.

§ 28. Raied

4) Lubatud on järgmised raied:

1) uuendusraie, mille hulka kuuluvad lage- ja turberaie;

2) hooldusraie, mille hulka kuuluvad valgustusraie kuni 8-sentimeetrilise keskmise rinnasdiameetriga puistus, harvendusraie 8-sentimeetrilise ja suurema keskmise rinnasdiameetriga puistus ning sanitaarraie;

3) valikraie;

(8) **Valikraiet** on lubatud teha üksikute puude väljaraiumise teel:

- 1) kaitstaval loodusobjektil kaitse-eesmärkidel looduskaitseseaduse või kaitse-eeskirja alusel;
- 2) väljaspool kaitstavat loodusobjekti puistus, mis on saavutanud käesoleva seaduse § 29 lõikes 5 sätestatud **raievanuse**.

[RT I 2008, 56, 314 – jõust. 1.01.2009]

(81) Puistut iseloomustavad tunnused, mis lubavad teha **valikraiet**, ning puistu rinnaspindala ja täiuse alammäära pärast valikraiet ning valikraiega aasta jooksul raiuda lubatava maksimaalse määra kehtestab keskkonnaminister **metsa majandamise eeskirjaga**.

[RT I 2008, 56, 314 – jõust. 1.01.2009]

§ 29. Lageraie

- (5) Puistu vanuse, millest alates lageraie on lubatud, kehtestab keskkonnaminister enamuspoolsuse ja boniteediklasside kaupa metsa majandamise eeskirjaga, arvestades, et see jääb:
  - 1) männikute ja kõvalehtpuupuistute lageraie korral 90–160 aasta piiridesse;
  - 2) kuusikute lageraie korral 80–120 aasta piiridesse;
  - 3) kaasikute ja sanglepikute lageraie korral 60–80 aasta piiridesse;
  - 4) haavikute lageraie korral 30–50 aasta piiridesse.

§ 41. Metsateatis

- (7) Keskkonnateenistus kontrollib nõuetekohase metsateatise alusel:
- 1) kavandatud uuendus-, harvendus- ja **valikraie** vastavust õigusaktide nõuetele ja kehtivatele inventeerimisandmetele;

(14) Metsateatist esitamata võib metsaomanik raiuda kolm tihumeetrit puitu metsamaa ühe hektari kohta raie korras, mis on selles metsaosas õigusaktiga lubatud, kuid mitte enam kui 20 tihumeetrit kinnisasja kohta aastas.

§ 3. Uuendusraied

(1) Lageraie on lubatud puistus, mille enamuspuliigi puude keskmine vanus ei ole väiksem kui:

Enamuspuliik	Boniteediklass					
	1A	1	2	3	4	5 ja 5A
Harilik mänd	90	90	90	100	110	120
Harilik kuusk	80	80	80	90	90	90
Aru- ja sookask	60	60	70	70	70	70
Harilik haab	30	40	40	50	50	–
Sanglepp	60	60	60	60	60	60
Kõvad lehtpuud	90	90	100	110	120	130

(2) Teiste puliikide puistute lageraie on lubatud igas vanuses.

§ 71. Puistud, milles võib teha valikraiet

- (1) Valikraiet võib teha puistutes, mille enamuspoolsiigi keskmine vanus ei ole väiksem eeskirja § 3 lõikes 1 sätestatust. Käesolevas paragrahvis toodud nõuded kehtivad valikraiele väljaspool kaitstava ala sihtkaitsevööndit.
- (2) Valikraiet võib teha karusambla, sinika, karusambla-mustika, kanarbiku, jänesekapsa, pohla, leesikaloo, kastikuloo, sambliku, jänesekapsa-pohla, mustika ja jänesekapsa-mustika metsakasvukohatüübis.
- (3) Ühel aastal võib valikraiega välja raiuda maksimaalselt 10% puistu kasvava metsa tagavarast.

(4) Pärast valikraiet ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala (m²/ha) olla väiksem kui:

Puistu	Boniteediklass						
	1A	1	2	3	4	5	5A
Okaspuu- ja kõvalehtpuupuistud	26	24	22	20	18	16	14
Pehmelehtpuu puistud	22	20	18	16	14	12	10

Varasemad raieviiside liigitused:

1998 aasta Metsaseaduse põhjal

- **A Uuendusraie**
  - Lageraie
  - Turberaie
    - Aegjarkne raie
    - Häilraie
    - Veerraie
- **B Hooldusraied**
  - Valgustusraie
  - Harvendusraie
  - Sanitaarraie
- **C Valikraie** (*püsimetsas*)
- **D Raadamine**

Varasemad raieviiside liigitused:

1993 aasta Metsaseaduse põhjal

- I Lõppraie
  - 1 Turberaie
    - järkjärguliselt (*aegjärkne*)
    - häiludena (*hailraie*)
    - ribadena (*veerraie*)
  - 2 Lageraie
    - lageraie kitsa langiga
    - *lageraie normaallaia langiga*
  - 3 Lõppraie seisukorra järgi
  - 4 Seemnepuude ja harvikute raie
- II Valikraie (*püsimetsas*)
- III Hooldusraie
  - 1 valgustusraie
  - 2 harvendusraie
  - 3 sanitaarraie
- IV Muu raie

Varasemad raieviiside liigitused: nõukogude ajal

A. PEAKASUTUSRAIED

1. LAGERAIED

KONTSENTEERITUD- e TÖÖSTUSLAGERAIED (*Eestis ei tehtud*)

TINGLAGERAIED (*Eestis ei tehtud*)

2. TURBERAIED

VALIKRAIED

SUNDVALIKRAIED (TÖÖSTUS-VALIKRAIED (*Eestis ei tehtud*))

VABA-VALIKRAIED (HOOLDUS-VALIKRAIED)

AEGJÄRKSED RAIED

VEERRAIED

HÄILRAIED

B. VAHEKASUTUSRAIED

1. HOOLDUSRAIED

VALGUSTUSRAIED

PUHASTUSRAIED

HARVENDUSRAIED

PÕIMENDUSRAIED

2. SANITAARRAIED

SANITAAR-LAGERAIED

SANITAAR-VALIKRAIED

3. REKONSTRUKTIIVSED RAIED

C. MUUD RAIED

VALIKRAIED KAASAJAL

- **Valikraieid tehakse ainult püsimeetsas ja püsimeetsas tehakse ainult valikraieid**
- Püsimeetsas ei tehta kunagi uuendusraieid (lõppraieid)
- Püsimeetsas toimub metsa pidev uueneamine, väljaraiutud puude looduslik asendumine või inimese poolt kaasaaidatud asendamine uutega
- Mets kui elukeskkond säilib ja täidab oma funktsioone pidevalt
- Puuduvad ühevanuselisele metsale omased arengufaasid raiesmikust ja metsakultuurist küpse metsani.

VALIKRAIETE ja PÜSIMETSA OLEMUS

- **Looduslähedane metsandus**
- **Kaasaegne looduskasutuse võte**
- **Teoreetiline alus**
- **Püsimetsa uuenemine**
- **Püsimetsa struktuur**
- **Püsimetsa puidu produktsioon**
- **Püsimetsast puidu tootmise ökonoomiline külg**
- **Püsimetsa mitmekülgne kasutus**

Valikraiate ja püsimeetsade probleemaatilisus Eesti majanduslikes ja looduslikes tingimustes

- 1. Püsimeetsa kujundamine õnnestub hästi varjataluvatest puuliikidest**
Kesk-Euroopa - Pö, Nu, Ku, Ta
Eesti - Ku
- 2. Ühevanuselise ja üherindelise metsa loomulikkus või ebaloomulikkus**
- 3. Uuenemisraskused**

4. Tormioht
5. Ulukikahjustused
6. Ökonoomika
7. Üksikpuu printsiipt
8. **Ülerraiete ja alaraiete** ning metsa lagastamise oht
9. Tehnika ja tehnoloogia
10. Millistes metsades ja millise omaniku metsades on valikraied enam soovitatud
11. Teoreetilised teadmised metsaökosüsteemi funktsioneerimisest

Võimalused ja soovitused valikraiate rakendamisel Eestis

- **Alustada seal, kus mets juba on erivanuseline ja mitmerindelise**
- **Turberaiete sarnaselt**
- **Talumetsades ja väikemetsaomanikel**
- **Teede ja ehitistega liigestatud metsades**
- **Kaitse- ja hoiufunktsiooniga metsades**
- **Ranniku-männikud**
- **Loo-alad**
- **Hall-lepikud**

ETTEPANEKUD MS ja MME

- Piiranguid valikraietele pole vaja suurendada
- Minimaalse lubatava vanuse rakendamist pole vaja, sest harvendusraiel pole vanuselist piiri
- Valikraie võiks viia tagasi turberaiete alla
- Valikraie järgne lubatav minimaalne rinnaspindala võiks olla täiusele 50% vastav
- Ühe valikraie käigus raiuda lubatava koguse võiks suurendada 20%-ni
- Väikestele, kuni 10 ha suurustele kinnistutele pole vaja kehtestada metsa kasvukohatüübi piirangut

- 1. Metsateatist esitamata võib metsaomanik raiuda viis tihumeetrit puitu metsamaa ühe hektari kohta raie korras, mis on selles metsaosas õigusaktiga lubatud, kuid mitte enam kui 20 ??? tihumeetrit kinnisasja kohta aastas.**
- 2. Kaaluda püsिमetsa mõiste taastamist MME-s**
- 3. Väga vaja valikraie juhendit**

TÄNAN!